

Маруся Тодорова
главната изпълнителка
всего филма „Нови хора“

Тенжка загуба за световната кинематография

Неотдавна една радиограма от Москва съобщи за смъртта на Сергей Айзенщайн. Неочаквана и тежка вест, която истински наскърби милионите поклонници на неговото могъщо изкуство.

Айзенщайн беше изтъкнатият творец и теоретик на киноизкуството. Той постави основите на кинематографната естетика. Той е един от главните създатели на светското кино — авангард на световната кинематография. В грандиозните творби на Айзенщайн „Броненосец Потемкин“, „Октомври“ и др. намери пълен израз пламналата стихия на революцията, огромният размах на масите, радостно-победното чувство на освободения народ. Тези филми станаха знаме на великата епоха, в която се създаде новия свят — светът на социализма. В това знаме се вглеждаха народите и черпеха вяра, бодрост и сили в борбата им срещу капиталистическото робство.

Влиянието на Айзенщайн върху развитието на световната кинематография е огромно. Значението му като художник-творец и теоретик-изследовател се признава от целия кинематографен свят, без изключение. Западно-европейските кинодатели го нарекоха „философ кинематографист“, „гений на филмовия образ“, „Леонардо да Винчи на кинематографията“. От него се учеха всички френски, американски, английски, италиански и др. честно мислещи и прогресивни работници на филмовото изкуство.

Айзенщайн беше в разцвета на своите сили. Светът очакваше от него нови успехи в непрекъснатия възход на съветската кинематография. Преждевременната му смърт е удар за световното киноизкуство, което в лицето на Айзенщайн губи гениалния художник и прекрасния човек и гражданин, борец за честно, социалистическо, голямо човешко изкуство.

Българските кинематографисти особено силно чувствуват тази загуба, скъпа загуба на братското съветско изкуство и на цялата славянска кинематография.

Животът и творчеството на изключителния режисьор, теоретик и педагог, необикновената му работоспособност, жаждата му непрестанно да се учи, ще бъде прекрасен пример за всички киноработници у нас и навсякъде в света, които се стремят към голямата правда на живота и изкуството.

Съвс живота и творчеството си Айзенщайн си издигна — както казва поетът — неръкотворен паметник, към който народната пътека няма да обрасне...

Поклон пред делото на големия творец и човек!

С. М. АЙЗЕНЩАЙН

ХУДОЖНИК, УЧЕН, ПЕДАГОГ

от Г. Козинцев

Умря Сергей Михайлович Айзенщайн.

Няма и не може да има в света честен кинематографист, чието сърце да не се свие мъчително.

С името на Айзенщайн са свързани най-големи победи на съветското киноизкуство. Когато кинематографът беше „кинец“, когато по всички екрани на Европа и Америка холивудските кукли се целуваха по „диафрагмата“ и детективи и гангстери си разбиваха муцуните — дойде „Броненосец Потемкин“.

Тогава народът позна и завинаги обикна изкуството на Айзенщайн. Това беше страстно революционно изкуство, препълнено с любов към народа и омраза към господарите.

Айзенщайн беше тогава на 28 години. „Броненосец Потемкин“ беше вторият му филм.

Великите идеи на комунистическата партия ръководеха неговото изкуство. Въодушевен от тези идеи, художникът създаде произведение, откриващо нова епоха в кинематографията.

Всесваха се немските цензори, френските лазителни на нравите, американските лицемери. Цялото мракобесие на капиталистическия свят бе мобилизирано, за да не се даде възможност на милионите задгранични зрители да видят развяващото се на мачтата на „Потемкин“ червено знаме. Но червеното знаме се понесе над всички полицейски кордони и гласът на революционното изкуство бе чул от целия свят.

Изкуството на Айзенщайн беше преди всичко изкуство на новото, революционно съдържание. Това съдържание не можеше да бъде изразено със старите форми, създадени от капиталистическата кинематография. Айзенщайн счути тези форми, отхвърли опита на салонните френски драми, на американската криминална кинематография, на италианските натруфени лъжливо-исторически кинокартини. Смел новатор, неуморим изобретател, той положи начало на самобитните особени форми на съветската кинематография, възникнали в търсене на новото образно въплъщение, на новото, революционно съдържание. За първи път в света бе създадена истинска реалистическа кинематография, която можеше да възникне само в социалистическа държава. Затова с името на Айзенщайн се открива нова глава от историята на кинематографията.

Огромен е приносът на Айзенщайн в ки-

ноизкуството. Образният строй на неговите филми съчетава и епос, и лирика, и трагедия. Айзенщайн освободи киното от театралните пелени. Той го обближи с литературата, живописата, музиката. Той успя да покаже грамадните масшаби на историческите панорами. При първо виждане на неговите филми, изглеждаше че безкрайно се разширяват рамките на екрана, изображението става огромно, господстващо със своята мощ, събитията ставаха епически, образите — монументални.

Изминаха вече много години от създаването на „Броненосец Потемкин“, но нима някой от тези, които са видели този филм, е в състояние да забрави одеската стълба, издигащите се дула на топове, гнев-

ната тълпа от революционери морящи, изправените каменни лъвове. Също така живеят в паметта притаилите дъх в очакване на боя дружини на Александър Невски, готовите за шурм войници на „Иван Грозни“.

С името на Айзенщайн завинаги ще бъдат свързани теорията на монтажа, законите за построение на кадра, методологията на масовите сцени и разработката на съчетанието на звука и изображението.

Всички прогресивни кинематографисти на Америка, Франция, Италия и Англия са се учили от Айзенщайн. В техните работи ясно се вижда влиянието на съветската кинематография, чието развитие е неразделно свързано с работите на Айзенщайн.

На изкуството на Айзенщайн опитваха да подражават и ловки занаятчи. Те се мъчеха да използват и руския монтаж и истинските типажи и характерното за Айзенщайн построение на кадра. Всички тези опити се оказаха напразни. Формите, създадени от Айзенщайн, са неразделни от съдържанието на неговите филми. Те не могат да се превърнат в занаятчийски способности, пригодни за освежаване на холивудски сюжети.

Новото съветско изкуство не се създаваше на празно място — то се явяваше единствен законен наследник на най-доброто, което съществуваше в руската и световна култура. Презирайки нишожните шампи на холивудските занаятчи, Айзенщайн настойчиво се учеше от най-доброто, което съществува в изкуството на нашата родина и целия свят. Всестранно образован, способен да се ориен-

(Продължава на стр. 4)

В ПАМЕТ НА АЙЗЕНЩАЙН

от Гр. Александров

Умря Айзенщайн. Тежко е да се напишат тези две думи една до друга. Трудно е да си представим нашия съветски кинематограф без Айзенщайн. Трудно е, може би, затова, че с него, с неговото име за много от нас са свързани първите наши стъпки в кинематографията. Но нима той не е вече между нас? Не, както и по-рано той е с нас, в нашия общ труд, в нашата съветска кинематография, силата и световната слава на която той утвърждаваше със всичките си трудове, с целия си живот.

Да си спомним филма „Броненосец Потемкин“. Когато той се появи на екрана, и приятелите и неприятелите ни в цял свят оцениха крепнещата, растящата сила на киноизкуството на съветската страна. „Броненосецът“ на Айзенщайн разнесе по всички екрани на света победното знаме, издигнато на мачтата на революционния кораб. Колко наши приятели в света бяха вдъхновени от показания във филма образ на борещия се и побеждаващ революционен руски народ! В каква суматоха хвърля той враговете на нашата родина.

Вече в „Стачка“ — първата кинокартина на Айзенщайн, се появява новият в киното герой — народът, който се бори за своето бъдеще. Това беше действено и реално събаряне на каноническите герои на буржоазните филми и утвърждаване на новия образ, комуто принадлежи бъдещето и в живота и в изкуството. И на тоя свой герой Сергей Михайлович не измени нито веднъж. Народът беше герой не само на „Стачка“ и „Броненосец Потемкин“ — той, неговите стремени, търсения и постижения бяха в центъра на всичките работи на Айзенщайн включително „Александър Невски“ и първата серия на „Иван Грозни“.

Този бележит човек беше отличен възпитател. С удивително търпение и изкуство умееше той да намери и развие във всекиго собствен то му дарование. Той не учеше своите възпитаници да подражават на учителя. Той утвърждаваше в тяхното съзнание принципите, методите на познанието на изкуството, откривайки широк простор на техните собствени стремени, таланти, на тяхното самобитно творчество.

Той беше възискателен художник, и страстен работник на изкуството.

Любовта му към труда с нищо не можеше да се сравни. Всичките си знания той влагаше в любимата си работа — в развитието на съветското високо-идейно киноизкуство. В неговото сърце господствуваше един стремеж да служи на родната страна и нейното изкуство, да намери и възпита нови културни способни работници, които да могат да продължат и още по-високо да издигнат славата на съветската кинематография.

На чая цел той отдаде целия си живот до последния миг. Смъртта го завари на работа.

Той умрял през нощта. Когато сутринта влязохме при него, ние не повярвахме изведнъж в истинността на страшната вест. Толкова всичко тук бе изпълнено с пулсиране на страстна мисъл, дихание на непрекъснат труд, това жадно трудолюбие, с което винаги работеше Сергей Михайлович. В обширната му библиотека множество разтворени книги катоцели още пазеха изпитателния му поглед. Тук бяха произведенията на Маркс, съчиненията на Ленин, книгите на другаря Сталин, — в трудовете на класиките на марксизма Сергей Михайлович грижливо търсеше и винаги намираще отговор на вълуващите го въпроси. Бяха книгите на Пушкин и Гогол — над изследвания върху тяхното творчество Айзенщайн работеше в последно време. Ние намерихме тук незавършения труд за цветната и стереоскопична кинематография. Бележки за грешките на големия американски режисьор Джон Форд. Материали, приготвени за опровергаване на новите буржоазни теории в кинематографията. И до тях — планове за лекциите в режисьорския факултет на Института по кинематография. И огромно количество книги, статии, ръкописи, илюстрации и записки — всичко това бе събрано, за да може, както мечтаеше Айзенщайн, отново да се снеме втората серия на „Иван Грозни“, грешките на която той така сурово осъди.

Той умря над книгата с молив в ръка, незавършил последната мисъл. Така умираат войниците на своя пост. Той служи на родината като художник и като патриот, отдавайки на любимата съветска кинематография целия си живот, до последния дъх.

Плещински режисьор С. Айзенщайн, актьор В. Кадочников една сцена от втората серия на филма „Иван Грозни“.

тира като най-задълбочен специалист и в живописата, и в историята на литературата, и в психологията и физиологията, той се явяваше в своите трудове и художник и учен. Всички, които знаеха подготовителните му работи към филмите, които бяха видели безкрайните му бележки, извлечени от книгите, старателния му анализ на най-дребните елементи на бъдещия филм, оставаха поразени от съчетанието в неговата работа на изкуство и наука.

От първите години на своята работа в изкуството, Айзенщайн се стремеше да даде всичките си огромни знания, всичките си мисли на младите работници в кинематографията. Професор, доктор по изкуствознание, той възпита не едно поколение кинематографисти. Много години непрестанно той преподаваше в Института за кинематография и много от нашите режисьори преминаха неговата школа. Макар пътят на Айзенщайн — режисьор и учен, да не е бил всякога прав, макар и в неговите търсения да са се явявали понякога разкъсвания, той направи много за младата наука, за киното. В последната година на своя живот Айзенщайн ръководеше сектора по история на кинематографията при Института по история на изкуствата, организиран от Академията на науките.

... Бях наскоро в неговата стая. Сергей Михайлович ми говореше, че съставя план за многотомна история на съветската кинематография, че мисли върху изправяне грешките на втората серия на „Иван Грозни“, излагаше ми своите мисли за цветната и стереоскопична кинематография, показваше плана на работата в режисьорския курс на ВГИК. Той бе пълен с идеи — множество книги с отбелязани страници го заобикаляха, на масата лежах листове от започнати ръкописи...

Днес всички, които работят в съветската кинематография, и тези, които я обичат — имат голяма скръб. Умря художникът, с името на когото е свързана завинаги прекрасна глава от историята на нашето изкуство, на нашата култура.

В дясно — Николай Черкасов във филма „Иван Грозни“. Долу — сцена из филма „Александър Невски“.

Смел новатор, уверен майстор, режисьор, учен, педагог, той ще живее много години в живота на своите филми, в произведенията на своите ученици, в страниците на своите книги.

Ние никога няма да забравим Сергей Михайлович Айзенщайн. Светлата мисъл за него ще бъде с нас, когато ще се готвим да създаваме нови филми. В студията, при монтажната маса, в залата за преглеждане, ние ще мислим за заминалия другар, с любов ще си спомняме срещите с него, неговата работа, неговите мисли. Ние сме длъжни да разкажем на младите кинематографисти всичко, което знаем за неговия живот, трудовия и благороден живот на смелия и голям художник, който бе отдал всичките си сили на изграждане революционното изкуство на съветската кинематография.

НАЦИОНАЛНАТА КИНЕМАТОГРАФИЯ В СЪВЕТСКИЯ СЪЮЗ

Една от особеностите на съветската кинематография е тази, че столиците на почти всички съветски републики имат свои студии за художествени филми, които снимат кинокартини на националните езици на тези републики.

Съветската кинематография не е космополитична, а дълбоко национална, и във всяка отделна република филмовото творчество е свързано със живота, бита и историята на страната, както и с останалите видове на националното изкуство: театър, живопис, музика и литература.

Голямо разнообразие в националния стил на актьорското изпълнение характеризира съветската кинематография. Б. Бабочкин и Н. Черкасов в руската съветска кинематография, А. Бучма в украинското кино, А. Хорава в грузинското кино — всички те създават забележителни по дълбочина реалистични образи. Но колко различна е тяхната игра! Това различие в актьорското изпълнение е пренесено в киното от националния театър.

Да вземем руския артист Николай Черкасов. Играе ли той стария професор Полежаев във филма „Депутат от Балтика“, младия княз във филма „Петър Първи“, или е кинорежисьор във филма „Пролет“ — той всякога моделира създавания образ твърде нежно, внимателно отделяйки даже и най-малката психологическа подробност. Тук ярко се оказват най-добрите традиции на руския театър, намерили своето пълно отражение в Московския Художествен театър.

Акаки Хорава — един от големите артисти на грузинския театър, известният арменски артист Грачи Нерсисян в своята игра се стремят също както и Н. Черкасов, към създаване на реалистични жизнени образи. Но и А. Хорава и Г. Нерсисян идват към това по-съвършено различни пътища. Играе ли А. Хорава „Отело“ в театъра, или създава величествения по своята трагична съдба образ на грузинския пълководец Георги Саакадзе в едноименния филм, той остава верен на себе си и своето изкуство. Играта му е необичайно емоционална. Той иска роли с ярки контрасти, сцени пълни с напрежение. И това се отнася почти за всички грузински актьори, които работят в киното.

Тези примери на влияние на националния театър върху артистичното изпълнение в киното биха могли да бъдат продължени особено в тези републики, театрите на които хранят вековни традиции към национално изкуство, както в Армения, Грузия и Украйна.

от
Григорий Чахрия
кандидат по изкуствоведение

Националното изобразително изкуство не по-малко оказва влияние върху киното. Колкото повече операторското изкуство се намира под въздействието на своята национална живопис, толкова по-пълно, правдиво и убедително ще предаде то на екрана живота и природата на своята страна.

В Украйна, Армения, Грузия, Азербайджан и средно-азиатските републики съществува собствен стил на операторско изкуство, опиращо се на традициите на националното изобразително изкуство. И ако на руските оператори оказват влияние великите руски живописци (например, въздействието на Серов върху работата на оператора Гарданов във филма „Петър I“), то грузинският кинорежисьор Чиаурели при построяване мизансцена на филма „Арсен“ е използвал композициите на древните грузински фрески.

Режисьорската работа — построяване на мизансцени, монтаж, най-сетне развитието на сюжета в сценария, всичко това в съветската кинематография не е нивелирано под една обща мярка. В съветските филми, наред с чисто индивидуалните особености на този или онзи артист, оператор, художник, режисьор, сценарист, не е трудно да се намерят национални особености, придаващи на съветското изкуство въобще, и кино, в частност — толкова много богатство на формите.

Такива произведения на многонационалната съветска кинематография като: „Чапаев“, „Петър I“, поставени в Ленинград, „Щорс“ и „Богдан Хмельницки“ — в Киев, „Арсен“ и „Георги Саакадзе“ — в Тбилиси, „Пепо“ и „Зангезур“ — в Ериван, „Аршин мал алан“ — в Баку, „Низами“ — в Ташкент, са произведения

Николай Черкасов и Н. Симонов във филма „Петър I“.

дълбоко съветски по своето съдържание, но в същото време различни по своята национална форма.

Обаче националното многообразие на съветската кинематография няма нищо общо с националистическата ограниченост и упоритост. Националистическата уединеност, в което и да е изкуство, води към упадък. Националната съветска кинематография не само не отрича, а напротив, отбелязва в своето развитие като най-положителен фактор — въздействието на една национална кинематография върху друга.

Творчеството на най-големите майстори на руската кинематография оказва положително влияние на развитието на кинематографията на националните републики. Организацията на кинематографното производство на цяла редица малки народи е могла да възникне само при съветската власт, като производството на филми от студията на малките национални републики е поставено при съвършено равни условия с производството на филми от студията на такива съветски репу-

блики, като РСФСР и Украинската ССР.

В условията на капиталистическата конкуренция и картелизация на кинопроизводството става съвършено обратното. Американската кинопродукция души кинематографията на малките страни чрез производството на своите филми и я обезкървява, като я лишава от творчески кадри. Холивуд примама способните артисти, режисьори, но обезличава тяхното творчество. Те загубват своите национални способности, като се насочват към холивудския киностандарт.

В съветската кинематография не само не се изключва въздействието от една национална кинематография на друга, но и се създават условия за творческо сдружаване на работниците от различните народности. Грузинският режисьор М. Чиаурели в сътрудничество с руския писател П. Павленко написа сценария на „Клетва“ и сне филма предимно с руски артисти. Известният украински режисьор А. Довженко постави картината „Аероград“, за живота на Далечния изток. Арменският режисьор Назаров постави филмите „Севил“ и „Сабухи“, които описват азербайджанския живот.

От такова сдружение и взаимно влияние, както и от органическата връзка със живота и изкуството на своите републики, националната кинематография на СССР ще стане още по-многообразна и по съдържание и по форма.

Развитието на кинематографията в отделните съветски републики продължава непрестанно. През войната беше организирана съвършено нова студия в Алма-Ата. Разширена и технически модернизирана е студията в Ташкент, открита е нова студия в Урал — Свердловск. След войната започна построяването на разрушената от немците белоруска студия. Започна работа студията в Рига, Латвия.

В ляво — Амвросий Бучма във филма „Непокорените“. В дясно — Шайсаев в узбекския филм „Клетва“.

Из съветския филм „21-ви импулс“ („Сините пътища“).

Грир Гарсън (в ляво) в американския филм „Мисис Паркингтън“.

Международен преглед

СССР

Съревнование на съветските кинематографисти

Киноработниците от студията „Съюздетфилм“, Ленинградският завод „Кинап“ (за производство на киноапаратури), филмова фабрика № 8 (за производство на филмова лента) и Московската филмо-копировачна фабрика — са отправили обращение до всички работници от съветската кинематография за влизане в съревнование, при което петгодишният кинематографен план, който започна в 1946 година бъде изпълнен в четири години, вместо до края на 1950 г. — до края на 1949 г.

130 нови кина в Узбекистанската ССР

През миналата 1947 г. в УзССР са били открити нови 130 кина. Общият брой на кинотеатрите в Узбекистан сега възлиза на 690.

Курсове за сценаристи за научно-популярни и учебни филми

Преди 3—4 месеца е завършил първият випуск от курсовете за сценаристи за научно-популярни и учебни филми. Между курсистите е имало професори, инженери, доктори, агрономи, офицери и др. Създадени са 47 киносценарии по въпроси на науката, техниката, медицината, агрономството. Между тях по-интересни са: „Раждането на каучука“, „Съветската телевизия“, „Изкуствен дъжд“ и др.

В преподавателската работа са взимали участие режисьорите Птушко, Згуриди, Шнейдеров.

С. А. Шати

Шарл Боайе е подписал договор с фирмата „Универсал“ за участие в кинокартината „Безсмъртното кълбо“; режисьор — Золтан Корда.

*

Оливия де Хавиланд е ангажирана от „Фокс“ да участва във филма „Змийската яма“. Режисьор на филма ще бъде известният Анатоли Литвак.

Англия

В студиото „Денхайм“ е била привършена кинокартината „Хамлет“, — режисирана от известния артист Лауренс Оливиер, който изнася и ролята на Хамлет. Ролята на Офелия се изпълнява от младата английска артистка Джин Симонс.

Фирмата „Игъл Лайън“ е произвела филма „Джеси“, с участието на Базил Сидней, Патриция Рок и Маргарет Локууд.

Английският режисьор Давид Лин е снел филма „Оливер Твист“, по Чарлз Дикенс, с участието на Роберт Нютон, Франсис Съливан, Мери Клер и др.

„Затвореният“ — продукция на Артур Ранк. В главните роли: Ричард „Атънбъри“, Джин Кент и Мичел Редгрейв. Режисьор — Бернард Кнол.

„Драги убиец“ с Ерик Портман и Грета Гънт. Режисьор — Артур Крабтри.

„Черна памет“, с Мичел Аткинсон, Джин Арден, Франк Хокинс. Режисьор — Освалд Мичел.

Унгария

Унгарското филмово производство, което след войната беше в застой, напоследък е започнало усилена дейност. Съществуващите фирми за производство на кинокартини сега принадлежат на различните политически партии в страната и отчасти се финансират от държавата. Кинопредприятието „Мафирт“, образувано и ръководено от комунистическата партия, е известило една обширна производствена програма, като на първо време ще бъдат произведени четири филма: първият от тях — „В някоя част на Европа“, е вече започнат.

„Ориент-филм“ на социалистическата партия ще започне своята дейност с филма „Битката при Бестерце“, по роман на известния унгарски писател Калман Микшет.

Първият филм на „Киморт“ — филмова къща на партията на дребните собственици, ще бъде „Непостоянната муза“. Режисьор — Золтан Кенеш.

„Мафирт“ освен производството и разпространението на своите филми ще поеме и ръководството на новия филмов съюз, който сега се образува.

Италия

Режисьорът Дженао Ригели снима филма „Червено и черно“, по известния роман на Стендал. Този филм е бил снет в миналото (1926 г.) с участието на Иван Можухин и Лил Даговер. Сегашните изпълнители са Росано Браци и Клара Каламай.

*

През време на Международната филмова изложба във Венеция се е състояла среща на италианските книжклубове, на

Из югославския филм „Славица“.

Из българския филм „Нови хора“.

която е било решено да се организира редовно прожектиране на най-добрите филми, произведени от началото на кинематографията до сега, така че членовете на клубовете в различните градове на Италия да имат възможност да видят всички филми от историческо значение за развитието на световната кинематография.

Чехословакия

Броят на кинотеатрите в Чехословакия

През 1947 г. в Чехословакия са били открити 147 нови кинотеатри. С тях общият брой на кинотеатрите става — 1896.

Нови филми

Държавното разпространение на филми в Чехословакия подготвя представянето до първата половина на месец май на 10 нови кинокартини.

След представянето на филма „Портрет“ на режисьора Славичек, Прага очаква премиерите на филмите:

„Когато се завърнеш“ — режисьор Вацлав Кръшка — случка из периферията на големия град.

„Целувка на стадиона“ — кинокомедия, режисьор М. Фрич.

„Селцето край границата“ — режисьор Й. Крейчик — със сюжет от заселването на пограничните области в Чехословакия.

„Днес не приемам“ — режисьор Вл. Славински — по театралната пиеса на О. Шайн-пфлугова.

„За обучава Матоуш“ — филм на режисьора М. Цикан.

„Кракатит“ — по едноименния роман на Карел Чапек, режисьор О. Вавра.

„Мост“ — филм за проблемите на днешното време, създаден от режисьора И. Вайс.

„Музикант“ — селска рапсодия, режисьор Фр. Чап.

„Истинската следа“ — филм из живота на скаутите, режисьор И. Мах.

България

Публични обсъждания на филми

На 23. II. в кино „Македония“ се състоя публично обсъждане на съветския филм „Марите“. В многото изказвания пролича възторга на нашата младеж от подвига на героичната литовска девойка, и дълбоко разбиране идеите на филма. Възбуждаха ха думите на една работничка, която, изтъквайки значението на образованието и силното желание на Марите да се учи, заяви: „Аз съм работничка. Учих до второ отделение. Лошите условия, при които живея, не позволиха да продължа училище. Но аз ще работя със всички сили, за да стане нашата страна богата и щастлива, за да не останат без образование тези, които идват след нас...“

*

На 15. II. в кино „Цанко Цер-

Мадлен Рено и Жан Габен във френския филм „Увлечение“.

ковски“ бе устроено публично обсъждане на съветската кинокартина „Рицарят на черното племе“ („Миклухо Маклай“).

Тържествено събрание в памет на Айзенщайн

На 20. II. в Дома на кино и фото-културата се състоя тържествено събрание в памет на великия съветски кинотворец Сергей Михайлович Айзенщайн. Изнесен бе доклад за творчеството и значението на Айзенщайн в съветската кинематография, от известния наш филмолог Георги Ст. Георгиев.

След доклада бе прожектирано монументалното произведение на Айзенщайн „Александър Невски“.

Честуване на Максим Горки

На 14. III. в кино „Култура“ бе уредено чествуване на големия съветски писател Максим

Горки, по случай 80 години от рождението му.

Литературният критик и писател Вичо Иванов изнесе доклад за творчеството и значението на Горки.

След доклада бе прожектирана кинокартината „Между хората“ — втора част от трилогията за живота на Горки („Детство“, „Между хората“, „Моите университети“).

Премиера на „Нови хора“ във Варна

На 14. III. във Варна се състоя премиера на културната кинокартина „Нови хора“, производство на Фондация „Българско дело“. Участващи във филма са работниците от варненската текстилна фабрика „1 май“, начело с ударничката Маруся Тодорова.

Присъствували са представители на местните власти, съветският консул, представители на политически и културни организации, много работници от фабрика „1 май“, операторът на филма Б. Карастоянов и др.

Авторът на текста към филма, П. Здравелин, изнесе беседа за новите хора и новото киноизкуство в нашата страна.

След прожектиране на филма станали разисквания, в които взели живо участие работниците от „1 май“, като направили ценни критики и препоръки.

Ново премиерно кино

На 15. III. в София се състоя скромно тържество по случай обособяването като премиерно кино, киното на Съюза на българо-съветските дружества, което напред ще се нарича кинотеатър „Москва“.

Произнесе вълнуващо слово председателят на Съюза на българо-съветските дружества и председател на Академията на науките, Тодор Павлов.

След това бе прожектирана новата съветска кинокартина „Лекарят Пирогов“.

Сцена на съветския филм „Марите“.

„МАРИТЕ“

Една високо-художествена кинокартина, посветена на подвига на Мария Мелникайте, героинята на малкия литовски народ, дала младия си живот за свободата на великата си социалистическа родина.

Историята на човечеството знае много примери на героизъм и себежертва пред олтара на свободата. Но това, което съветските народи и по-специално съветската младеж даде, особено в последната свещена отечествена война срещу германския нашественик, няма равно на себе си, както по отношение на мащабност, така и по отношение степента на тези прояви. Десетки, стотици и хиляди са съветските хора, които доброволно, съзнателно, изпитвайки високо морално удовлетворение, дадоха най-висшето човешко благо — живота си за защита свободата на своята родина. В числото на тези незнани герои е и младата Мария Мелникайте.

Вярна дъщеря на своя трудов народ, малката Мария от рано изпитва нерадостната съдба на експлоатирания. Дете още, тя трябва да работи, за да помага в издръжката на семейството си, въпреки че има такова голямо желание да се учи. Тя желае да учи, но не за да печели, не за да прави кариера, а за да бъде в служба на народа си. Тя желае да стане лекарка. „Достатъчно би било за мен, когато някоя майка ми каже — благодаря Ви, Вие спасихте моя син“. Така мисли Мария и тази нейна мечта може да се осъществи, защото нейната страна отхвърли игото на експлоататорите и се включи в състава на Съветския съюз. Но германският фашизъм коварно нападна страната на социализма и Мария пригръща съдбата на народа си — включва се в неговата въоръжена борба, поемайки пътя на партизаните.

Далечна и непозната е Литва, но още първите кадри на филма са ни толкова близки и познати. Вечната и известна картина на капиталистическото общество. Мизерия за трудо-

ва народното творчество, особено силно затрогва със своята простота, първичност и самобитност. С голямо майсторство композиторът достига това толкова необходимо единство между действие и музика, като в силните и драматични моменти и епизоди музиката му просто поразява със своята сила и патетичност. Следвайки основната линия в действието, а именно тържеството на живота, филмът е наситен със светли, жизнени битови и природни картини. Това особено много спомага, щото след свършване на филма, въпреки трагичния му край (смъртта на Марите) зрителят да излезе от залата обнадежден, със засилена вяра в тържеството на живота.

Йорд. Величков

„МЪЖЕ БЕЗ КРИЛЕ“

Неизброими са страданията на европейските народи, които попаднаха под жестокото и варварско хитлеристко робство. Първата жертва на напирания нацизъм, страната, която първа понесе на гърба си „новия“ ред, беше Чехословашката държава. Тя биде подло предадена от позорната монархическа политика на западните „демокрации“ в съюз с местните предатели от рода на хаховци и тисовци. Ние в България, подобно на някои други страни в Европа, т. е. държавите, които бяха „съюзници“ на Хитлер, не преживяхме така масово и в такива размери жестокостта на хитлеристкото робство. И затова, пресъздаването в художествени произведения на този страшен период на кърваво нацистко робство за нас носи освен обикновения интерес към събитията малко познати, още и поука за това, колко тежко беше хитлеристкото робство и извода, че с цената на най-големи усилия трябва да браним националната си независимост от всякакви възможни поробители, криеци се под каквато и да е маска.

Чехия по времето след убийството на германския протектор Хайдрих. За наказание поради неоткриване на убийците, гестапо то унищожи напълно чехското село Лидице, като голямата част от мъжете бяха избити, а жените и децата бяха откарани на принудителна работа в Германия.

... Близко до Лидице военно летище. Работниците са организирали своята съпротива, като са във връзка с партизански отред, подпомагайки го с оръжие и саботирайки работата в летището. Случайно в тази организирана съпротива попада работник, бивш жител на Лидице, който носи в душата си преди всичко чувството за мъст. Тръгвайки по този път, без да се допита и включи в нелегалната организация, той прави крупни грешки, които струват откриването и разгромяването на цялата организация, залавянето и избиването на ръководителите и на него самия.

Ясна е целта на създателите на филма, а именно да пресъздават на екрана страницата от героичната съпротива на чехословашкия народ срещу нацистките поробители. Веднага, обаче, изниква един сериозен и важен въпрос. Какво е отношението на създателите на филма спрямо показаните два метода на съпротива: индивидуалната борба, с характер на средство за отмъщение, без никакви сериозни последици за общото дело, и колективната, организирана съпротива. От самия факт, че за герой на филма е изтъкнат именно работника Петър Лом, този, който провеждаше самостоятелна, индивидуална и лична съпротива, може да се заключи, че становището на създателите на филма, сценарист и режисьор, към резултатия и единствено верен метод на колективна съпротива, е най-малко неуста-

новено. Наистина, изтъкнати са грешките в работата на героя, грешки с фатални последици за общото дело, но как може да се обясни факта, че последните кадри на филма рисуват именно този герой? Неговият образ е преплетен в сцените на освобождението... Нима той е факторът на това освобождение? ... И друго нещо: смятам, че беше съвсем необходимо в сцените на освобождението да се покаже и друг един важен елемент при това освобождение, едва ли не най-важният, а именно — ролята на Съветския съюз и неговата непобедима Червена армия. Трябва да е ясно на изстрадалите под варварското хитлеристко робство народи, че без решителната роля на Съветските народи в тази освободителна война, свободата трудно щеше да дойде... В това се състои, според мен ахилесовата пета на „Мъже без криле“. Иначе, на лице е сериозно филмово постижение, отнасящо се колкото до напрегнатия, пълен с разнообразие и драматизъм сценарий, толкова и до техническото му и художествено пресъздаване на екрана. Изискан и майсторски монтаж, прекрасни външни и вътрешни снимки с почти идеална светлинна техника. Хубави, верни и типични, дадени с малко актьорски средства, но много убедителни са образите на отделните герои-работници, участващи в нелегалната съпротивителна организация. Може да се предполага, че изпълнителите на повечето от тях са преживели хитлеристкото робство и са били участници в съпротивата... Интересен е образът на героинята — секретарката на директора на летището. Това съчетание на светска, финна, интеллигентна жена с безстрашието, хладнокървието и решителността на предадена на народното дело конспираторка, са предадени от младата актриса с голямо майсторство. Тук трябва да се споменат и изпълнителите на ролите на стария работник-водач на нелегалната организация, както и тази на малкото дете-сираче от Лидице.

Йорд. Величков

„ЖИВОТЪТ В ЦИТАДЕЛАТА“

Сивите немски пълчища брутално са стъпкали с моторизирания си ботуш малките, прибалтийски държави, отпирвайки се на изток в съветската земя. Милолюбивите и трудолюбивите естонци са въвлечени във вихъра на войната. Едни са се оттеглили и присъединили към Червената армия, други продължават съпротивителната борба в родната си страна.

Но именитият професор Мийлас, естествоизпитател с европейска известност, се е заключил в своята „крепост“, където спокойно прави научни изследвания върху блатните мъхове и лишеи.

Възможно ли е наистина човек да избяга от живота? Да избяга от участта на родната си страна, на народа си?

Проф. Мийлас, пред всички твърди, че е човек на науката, че само тя го интересува. Политиката винаги му е била чужда. Той я оставя да тече край неговата врата. Да, но край вратата му тече мъката и борбата на собствения му народ, който той, като честен човек, не може да не обича. Политиката се вмъква и в неговата къща. Синът на старата му прислужница е партизанин и търсейки да се скрие от преследващите го немци, попада у дома на професора, където се спасява от явна смърт. Под напора на Червената армия врагът изоставя Естония. Между бягащите немци са и племенникът и синът на професора от първата му жена, които остават в къщата

Из съветския филм „Животът в цитаделата“

му, като го съветват да се държи настрана...

Развиващите се събития, обаче, — срещата и разговора му с един от бившите му асистенти, молбата на съгражданите му за съдействие по пресушаване на блатата, устроеният от враговете атентат, на който стават жертва невинни хора, научаването, че синът от първата му жена е бил управител на концлагер, където е ограбвал избиваните жертви, — всичко това го кара да си зададе основния въпрос: Кому трябва да служи науката? За кого се създава и развива тя? Може ли и бива ли човекът на науката, като е честен гражданин, да остане вън от политиката, вън от живота и съдбата на своя народ?

Не, разбира се, това не е възможно. Науката трябва да служи на мирния, демократичния свят. А за да се осигури този свят, за да се спаси той от фашистката чума, от реакционно-капиталистическото робство, трябва хората да се борят, упорито да се борят. И в тази борба има нужда и място за всекиго!

С веща ръка сценаристът Трауберг и режисьорът Рапопорт са успели да разрешат и двете тези проблеми — за ролята на науката и за повелителното изпълнение на гражданския и патриотичен дълг от всеки честен гражданин.

Ремо във филма „Човекът с кръглата шапка“

Кинокартината е създадена със скромни средства. Обстановката е тиха, северна, провинциална. Но колко много живот, напрегнатост, увлекателност има в тези прости рамки. Рапопорт е изградил убедителна художествено-психологическа композиция, която увлича и възбужда.

От артистите трябва да се споменат изпълнителите на проф. Мийлас, майорът и старият син на професора — Ралф, които се налагат с убедителна, художествена и реалистична трактовка на ролите и правдивото им класово оцветяване.

Снимките в техническо отношение, осветление и свежест на ракурса са задоволително постижение, а музиката допринася много за художествената и психологическа пълнота.

Този филм е бляскаво доказателство, че и без пишна обстановка, с малко и прости средства, може да се изгради правдива, жизнена и дълбоко човечна драма, засягайки и разрешавайки много важни съвременни въпроси.

П. Здравелин

„ЧОВЕКЪТ С КРЪГЛАТА ШАПКА“

Един от новите френски филми и последната завършена творба на големия френски артист Ремю, създател на живи образи, които ще останат завинаги в съзнанието на зрителите.

„Човекът с кръглата шапка“ е създаден по романа на големия руски писател Достоевски — „Вечният мъж“. Тук са типичните герои на Достоевски с техните съмнения, самоизмъчвания, потиснатост.

Не за първи път френските филмови творци пресъздават руски сюжети: „Престъпление и наказание“, „Живият труп“, „Тарас Булба“, „На дъното“ и др. Общо взето те не ни представят истинския руски живот. Френските режисьори и артисти не могат да проникнат напълно в руската душа. Достоевски, обаче, те чувствуват по-близък, и когато филмират неговите произведения, сравнително най-добре се справят със задачата си.

В „Човекът с кръглата шапка“ Ремю е създал една от най-добрите си роли. С нерв и дълбоко вътрешно изживяване той сътворява образа на съпруг, който изгубил жена си, след смъртта ѝ узнава, че му е изневерявала. Той търси любовника, добър негов приятел някога, за да си отмъсти. Бившият любовник страда от неврастения. Той се измъчва от преследването на един човек с кръгла шапка. Следват редица сцени с потискащо състояние, с недомлъвки, загатвания, внушения, психически измъчвания.

Еме Кларийон, в ролята на бившия любовник, създава сполучлив образ на неврастеник и болен човек.

На филма не липсва изобило линия, стил. Това е опит за приближаване до света на Достоевски, до неговите герои, до неговата атмосфера.

Но въпреки добрата актьорска игра и някои формални постижения във филма, зрителят не остава доволен, защото ние днес търсим здравите и бодри начала в живота. Когато сме подложени на изживяване психологическите въглъбявания на Достоевски, когато сме въведени в неговия кошмарен свят, ние търсим да излезем от него, за да отбъднем при свежите струи на новото, на нашата светла съвременност.

Ам. К. Георгиев

Чехословашки киноработници

Франтишек Чап — режисьор на чувства

от Й. Брож

Чехословашкият кинорежисьор Франтишек Чап.

Франтишек Чап получи своята филмова подготовка в годините непосредствено преди войната и то в най-различни клонове на филмовото изкуство. Той бе сътрудник при изработването на сценарии, асистент на по-старите режисьори, и главно — следеше внимателно всичко онова, което в едно ателие може да интересува активния филмов деятел. След тия години на чиракуване, Чап пристъпва в 1939 г. към режисьорска работа съвместно с писателя Вацлав Кръшка — днес също така и кинорежисьор.

Южна Чехия с възшебните си езерца и гори става любимият кът на Фр. Чап, където той обича да работи и където създава няколко филма, най-забележителните от които са „Ян Цимбура“ и „Мъгли над блатата“. Към тия селски драми, в които природата бе винаги сполучлива рамка за съдбата на чехските селяни, Чап прибави и филма „Момичето от Бескидите“, снет този път в северна Моравия, в земите, където местният фолклор до днес е запазил оригиналната си свежест.

Като изключим „Бабичка“, който филм срасна със сърцата на чехската публика благодарение на популярността на литературния си сюжет, Чап постигна най-голям успех с филма си „Нощна пеперуда“. С върно обрисваната среда, изкусното режисьорско ръководство и големите актьорски постижения на участващите, филмът „Нощна пеперуда“ бе включен в числото на най-успешните чехски филми, създадени през време на окупацията.

Изпълнени с човечност са и следващите филми на Чап: „Прелюдии“ и „Танцьорката“.

Филмът „Мъже без криле“, с който тоя млад режисьор се представи пред международен форум, се различава по съдържание и чувства от досегашната режисьорска дейност на Чап. Тук за пръв път той се опитва да реализира съвременен сюжет, под вдъхновението на неотдавна преживени събития. Между филмите със сюжети от време на окупацията, кинокартината на Чап заема видно място.

Мария Вашова

Известната чехска театрална артистка Мария Вашова става популярна във филма много по-късно, отколкото в театъра. Тя е противоположен тип на филмовите „звезди“, които са спечелили известността си благодарение на своята красива външност и неизразителните черти на винаги еднаквото си лице. Мария Вашова е красива жена в много по-дълбокия смисъл на думата. Тя е артистка с богата чувствена гама. Във филма е започнала да участва след солидна актьорска подготовка и практика на сцената.

Тя достига върха на филмовите си успехи след войната, в окупационната драма на Кубасек „В планината гърми“ и във филма „Сирена“, създаден по едноименния роман на писателката Мария Майерова. Образите, които Вашова създава, са обикновено образи на жени от народа, от които тя създава истински героини, неизвестни за историята и все пак забележителни с дълбока човечност.

Ако се съди по броя на думите—ролите на артистката не са големи. Най-силните сцени Вашова предава с проста, но свършена по своята изразителност мимика.

На сцената Вашова обикновено създава фигури, които страдат душевно и се борят. Затова жената от народа в дълбоко социалния смисъл на думата е за нея най-богат извор за артистични образи.

Вашова е забележителна артистка, пред която стоят големи задачи.

Из филма на Ф. Чап „Мъже без криле“.

Мария Вашова във филма „Сирена“.

Из филма „Александър Матросов“.

Из филма „Млада гвардия“.

В Москва, далеч от центъра на града, редом със Всесъюзната селско-стопанска изложба се издига сградата на единствената в света детска киностудия „Съюздетфилм“.

Всяка година студията пуска десетки филми, които помагат за възпитаването на подрастващото поколение.

Всеки ден от ранно утро в студията кипи работа. Тук се снимат едновременно няколко филма. Заедно със снимането тук се монтират и преглеждат заснетите епизоди.

Да направим една разходка из студията. Влизаме в прожекторната зала. На екрана се показват току-що донесените от експедицията откъси от филма на заслужилият деятел на изкуството Сергей Герасимов — „Млада гвардия“ — по едноименния роман на Александър Fadeev.

След репетиционния период, в Театъра на киноактьора и показването на отделни сцени, които получиха одобрението на московската общественост, снимачната група заминава да снима на мястото на героичните събития от войната.

И ето пред нас е една от сцените на бъдещия филм.

В 1943 година женски затвор в окупирания от немците Краснодар. След обикновените измъчвания в килията внасят загубилата съзнание Уляна Громова. Младата героиня и този път не е казала нищо на враговете.

Няколко момичета се хвърлят към нея. — Да! Никой не може да сломи нашия народ! — със страстен блясък в очите говори 16 годишната Любка Шевцова.

Уляна идва на себе си.

— Момичета, повдигнете ме. Да запеем...

Тя запява отначало със „слаб“, но после със „все по-засилващ се глас...“ Девоичките подхващат... Песента крепне, разнася се, и ето, пее вече целият затвор...

Немските солдати се втурват в килията. А песента звучи все по-силно — песен на борбата, песен на омразата...

Филмите на Герасимов са проникнати от ярка жизнена правда и говорят за забележителните съветски хора, способни на велики подвизи в името на своята родина.

Младогвардейците не са измислени герои, а живи хора, които отишваха на враговете за изгорените и разорени градове и села, за измъчваните бащи и майки.

Образите на героите се създават от актьорите студенти на В. Г. И. К. — Н. Мордюкова, С. Рузро, Л. Шагалова и др., актьори от московските театри, а така също голямата артистка Тамара Макарова.

От прожекторната зала ние попадаме в павилионите на студията.

В снимачната група по филма „Червената връзка“ става подбор на младите актьори. Ето, малко момиче чете басня от Крилов. След нея на арената излиза момче. То чете стихотворение.

Един ден на „СЪЮЗДЕТФИЛМ“

Наталья Защипина (във филма „Слон и въженце“, която играе главната роля в новия филм „Първокласницата“).

Всекидневно режисьорите Сухобоков и Сауц изслушват десетки талантливи деца от училищата на градовете и селата, и през това време, докато те подбират малките актьори, в прожекторната зала се преглеждат първите проби от сниманите актьори. Подбирането на актьори е завършено. Главните роли във филма се изпълняват от учениците от московските училища Саша Соколов, Ира Качинкина и ученика от Серпуховското училище — Слава Котов.

Кинокартината „Червената връзка“ се поставя от младите режисьори М. Сауц и Сухобоков.

Завършват снимките и на групата на режисьора Василий Журавльов.

В монтажната се монтират заснетите части от филма.

Преглеждаме лентата:

... Локомотивно гробище... Стар локомотив с фантастичното име „Атлант“... Три момчета се опитват да го поставят в движение. Един командва, друг подхваща въглища в пещта, трети стои горе и чака да закипи водата. Водата закипява, и локомотивът бавно започва да се движи по релсите, на които е стоял без движение много години.

— Андрей, ти си велик механик! — говори командирът на малкия негов приятел.

Внезапно локомотивът спира, и момчетата виждат, че техният „Атлант“ се движи... от друг локомотив. И тримата си навеждат главите.

Но един от тримата, главният герой, с

упорит, твърд поглед, малкият изобретател вярва в своята победа.

Това е епизод от филма „Страшното оръжие“. Той се снима от режисьора В. Журавльов по сценарий на В. Кожевников и Прут. Това е разказ за съветския конструктор, за творческите търсения и щастливите дни на победата на талантливия инженер. Ролята на изобретателя, герой на социалистическия труд се играе от лауреата на Сталиновата премия, Е. Самойлов, на машиниста Рябушкин — от лауреата на Сталиновата премия, А. Зражевски, и на директора на оръжейния завод — от лауреата на Сталиновата премия, Н. Боголюбов.

Сградата на московско училище. Тук се снима сцена от филма „Първокласница“ (ученичка в първо отделение).

Наташа Защипина, вече известна от филмите „Имало едно момиченце“ и „Слон и въженце“, както и героинята на филма „Първокласница“, тази година за пръв път отива на училище...

— „Мотор“... „Започвайте!“ — чува се гласът на режисьора. Бащи, майки, баби завеждат децата си в училището.

Някой от малките почва да капризничи. — Стоп!...

Малко прекъсване и всичко е уредено. На малкия „актьор“ е обещано детско локомотивче.

... Започвайте!

Режисьорът Иля Фрез много работи с децата. Изучава техните характери и навици. Неусетно той въвлеча децата в игра като се старее да направи техния труд увлекателен и така добива непосредствено изпълнение.

Само като играе себе си, детето може да остане непосредствено на екрана, и подбирайки децата по сходство в характера на героя от филма, режисьорите получават тази простота и убедителност, която е присъща на съветските деца, които се снимат във филма.

Ние сме в кабинета на директора на студията, Кузнецов. Тук се обсъждат получените сведения от заминалата в експедиция снимачна група на филма „Александър Матросов“. Кинокартината разказва за героя на Съветския съюз Александър Матросов, загинал, прикривайки с тялото си отвора на неприятелската картечница, за да спаси живота на своите другари.

Един ден на бурна творческа работа завършва.

В отделенията се подготвя работата за утрешния ден.

В научно-изследователската лаборатория художникът Яковлев работи по пластическия грим. Братя Никоренко разработват нов метод на комбиниране на снимките.

Така в дружеския колектив от режисьори, оператори, художници и работници преминава творческата работа по създаване на филми за младежта на Съветския съюз.

СВЪРХОЧУВСТВЯВАНЕ НА ФОТОГРАФИЧЕСКИ ЕМУЛЗИИ

Отдавна е известно, че фабрично предлаганите фотографически емулзии, нанесени върху стъкло или целулоидна лента, могат да бъдат свърхочувствени чрез допълнителна лабораторна преработка.

Обикновените панхроматични емулзии (сензибилизирани чрез прибавка на багрило) се свърхочувствяват чрез потапяне в чиста вода за кратко време и бързо изсушаване — посредством вентилатор. Разбира се, това трябва да стане на тъмно и в помещение абсолютно лишено от прах, за да се избегне набиването на праха по емулзията от въздушната струя. Според данни в литературата, панхроматичните плаки увеличават чувствителността си два до три пъти. По всяка вероятност свърхочувствяването се дължи на частичното измиване и отстраняване на калиев бромид от повърхностните слоеве на емулзията

Свърхочувствяване може да се постигне и чрез обработване на емулзията с амонячен разтвор на сребърен хлорид. Както е известно, сребърният хлорид се разтваря в амоняк, понеже се превръща в лесноразтворимото комплексно съединение двуамонячен сребърен хлорид. Това съединение влиза в сложни физикохимични взаимодействия с готовата емулзия и в резултат чувствителността на последната се увеличава. Обработените по този начин негативни материали, обаче, имат склонност към воалиране и могат да се използват само няколко дни след свърхочувствяването. Ето и самата рецепта за свърхочувствителната баня: Приготвя се първо утайка от сребърен хлорид, като се преципитира разтвор от сребърен нитрат с разредена чиста солна киселина, от която се прибавя дотогава, докато престане да се образува утайка. Последната се прецежда през книжен филтър и се промива с чиста вода, докато промивната течност не дава повече реакция за хлорни йони. От още влажната утайка се отмерва 0.6 грама и се разтварят в 100 куб. см. амоняк. От този разтвор се взимат с пипетка 20 куб. см. и се разреждат с 500 куб. см. (половин литър) вода. Плаката или филмът се обработват в продължение на 3 минути в тази баня при 15°C, след което се плакат 2 минути в разреден спирт (3 части вода и 1 част алкохол). Изсушаването трябва да се ускори с вентилатор, като се вземат мерки против напрашване на емулзията.

Преди повече от едно десетилетие *Дери* и *Дюр* съобщиха за т. н. физическо свърхочувствяване посредством въздействие на живачни пари върху обикновени, ортохроматични и панхроматични емулзии. Споменатите автори поставят негативния материал в спе-

Мадона / Снимка Васил Савов.

Из II художествена изложба на Българския фотоклуб

циални, изолиращи от светлина и по възможност от въздух, касетки и го подлагат на действието на живачни пари, отделящи се при обикновена температура от една малка открит паничка със живак. След 2—3 дни чувствителността на емулзията се увеличава почти двойно — 75 до 150%. Според сведения в литературата този метод за свърхочувствяване има редица предимства. Преди всичко избегнати са бани, плакнене и сушене, а заедно с това и риска да се повреди емулзията. Градацията и цветната чувствителност на емулзиите не се променя. Най-рано един месец след свърхочувствяването почва да се появява воал. Снети, но разбира се не проявени филми или плаки, за които се знае, че са недостатъчно експонирани, могат да се усилят до степен да дадат напълно нормален образ чрез свърхочувствяване със живачни пари. При всички случаи зърното не наедрява.

По-късни изследвания на други автори, обаче, оспорват почти всичко гореизложено, като твърдят, че даже едно 30-часово въздействие на живачните пари причинява непоправим воал и неравномерно свърхочувствяване не само при различни емулзии, но дори при един и същ филм. Изглежда, обаче, че изтъкнатото противоречие не е принципно, а се дължи на нееднаквия начин на работа на авторите. Известно е, че много химични процеси могат да бъдат катализирани с минимални

количества най-различни съединения, които често се явяват като онечиствания на реактивите. За да се отрече или потвърди даден опитен резултат, необходимо е опитите да бъдат абсолютно точно и с едни и същи реактиви възпроизведени.

Най-сетне, нека споменем за пълнота, че всяка емулзия може да бъде свърхочувствена като се освети с едно минимално, абсолютно точно измерено количество светлина, било преди, било след експонирането. Разбира се, това осветяване не бива да достигне онази граница, при която вече, след проявяване, се явява воал. Повечето фирми, производителки на негативен материал, прибягват до това средство и предлаганата от тях пазарна стока е обработена по този способ. Всеки опит на любителя да постигне свърхочувствяване по гореизложените принципи почти не минуемо свършва с катастрофа; за това заинтересованите трябва изрично да бъдат предупредени. По-сръчните фотолюбители, които имат възможност *педантично* да спазят правилата за чистота в тъмната стая (да няма прах!) биха могли да опитат първия способ — чрез просто плакнене на негативния материал в чиста вода. И тук, обаче, разочарованията не са изключени, ако се работи на „бърза ръка“ и без спокойно подреждане на всичко необходимо.

Михаил Михов

БЕЗВОАЛНО ПРОЯВЯВАНЕ НА ХАРТИИ

(Из доклад четен през м. ноември
1947 г. в Българския фотоклуб)

В сегашно време почти всички фотографии са принудени да обработват стар позитивен и негативен материал, който повече или по-малко воалира. Работата с такива материали е доста неприятна и е причина за създаване много недоразумения.

За подобрене на материали, склонни към воалиране, ще дадем тук някои рецепти, взети от справочника на Астафьев.

На воалиращи хартии може да получим напълно удовлетворителни резултати, ако към проявителя прибавим следния разтвор:

Вода	100 см ³
Калиев бромид	10 гр.
Готварска сол	20 гр.

В зависимост от степента на воалирането на хартията на всеки 100 см³ проявител прибавяме по 5—20 см³ от този разтвор. Препоръчва се температурата на проявителя да не е по-висока от 18° С. Самото проявяване да не трае повече от една минута, за която цел, пък, е необходимо да експонираме повече. От друга страна хартии, които воалират, често могат да бъдат полезни и желателни. Ето защо много фотографии със слабо осветяване воалират предвременно хартиите. Воалираните хартии дават по-добра градация и повече подробности, особено в сенките. Воалирането помага много в случаи, когато копираме, или увеличаваме, от нормални негативи върху контрастна хартия. Особено сега, когато ни липсват много от разните градации (твърда, нормална, мека и пр.), изкуственото воалиране може да ни бъде от голяма полза.

Предварително воалиране получаваме чрез осветяване от много слаб източник на светлина и то разчетено така, че след пълно проявяване, да получим едва забележим воал. Колкото повече искаме да смекчим контрастите, толкова по-силно трябва да воалираме хартията. Копирането или увеличаването върху воалираната хартия става по обикновения начин.

За да получим съвсем чисти копия или увеличения и да им придадем повече сочност и блясък, правим ги по-тъмни и, след като ги фиксираме и измием, потапяме ги в следния разтвор:

Вода	200 см ³
Фиксаж	10 гр.
Червенокръвна сол	1 гр.

В този случай добре е мократа снимка да се постави на стъкло и с памук, натопен в горната смес, да изчистим воала по краищата и там, где то е необходимо. Веднага след това снимките трябва да се измиват много добре с вода. В противен случай разтворът продължава да действа, и в резултат ще получим съвсем избелели снимки.

Ние можем да възстановим и опресним стари воалирани хартии преди тяхното преработване, като ги подържим 3 минути в следния разтвор:

Вода	1,000 см ³
Калиев перманганат	0.25 гр.
Сярна киселина	1.5 гр.

след което се поставят за 2 минути в разтвор от:

Вода	300 см ³
Натриев бисулфит, безводен	10 гр.,

след което се измиват добре във вода и се изсушават. Тази процедура става на тъмно. По този способ могат да се опреснят и стари плаки и филми. Преработеният по този начин материал (позитивен и негативен) губи доста от своята първоначална чувствителност.

Румен Възгарев

Натюр-морт/ Снимка — Стоян Георгиев.

Из художествена изложба на Българския фотоклуб.

ОТ ВСИЧКО ПО МАЛКО

Втората художествена изложба на Българския фотоклуб се състоя тази година от 1 до 20 февруари в София, в салона на Съюза на художниците. Изложбата бе открита с кратко слово от пом. м-ра при Комитета на наука и култура г. Обретенов. Изложени бяха общо 160 снимки от 31 членове на клуба, засягащи разнообразни сюжети из областта на художествената фотография.

Фотоизложбата на Фондация „Българско дело“ в Будапеща. Във връзка с унгаро-българската културна седмица и подписването на културна спогодба между двете приятелски страни. Фондация „Българско дело“ устрои миналата есен в Будапеща една фотоизложба с богати материали из политико-обществения, стопански и културен живот на България.

Според сведения от уредниците на изложбата, отзивите по радио Будапеща и унгарския печат, изложбата е имала голям успех. Тя е била открита от унгарския министър-председател Динеш Лайош, който между другото казал, че тази изложба ще допринесе много за още по-доброто опознаване на двата народа и за тяхното сближение.

В унгарската преса са поместени много ласкави отзиви. Така вестник „Сабадшаг“ пише: „Във фотоизложбата на „Българско дело“ между хубавите портрети на ръко-

водните лица личи големият хубав портрет на Георги Димитров, но действително красиви са снимките, изразяващи трудовия елемент, които с тематиката и композицията си, а така също и с хубавите си изрезки, действуват внушително“.

„Тази изложба — пише вестникът — дава отчет за делата на един здрав, талантлив, трудолюбив и възраждащ се народ. Младешкият замисъл, пропит от социалистическия дух на времето, е двигател във всичките им почини. Резултатите, които виждаме по снимките в изложбата, са най-красноречивите доказателства за една демократична действителност в България и едно безспорно щастливо бъдеще за българския народ“.

К. С.

200000-кратно подобрене за 100 години. През 1850 год. един пейзаж огрян от слънцето, според тогавашното състояние на фото-техниката, е изисквал продължителност на експозицията от около 4 минути. Днес, използвайки най-чувствителния филм и най-светлосилния обектив, за същата цел е достатъчна експозиция 1/1000 от секундата. А това означава едно подобрене в тази насока с повече от двеста хиляди пъти. За снимки при изкуствено осветление напредъкът е още по-голям. Докато преди един век в подобни случаи е била необходима експозиция от няколко часа, сега е достатъчна 1/50 от сек.

(„Photo Graphic“)

ДРЕБНИ СЪВЕТИ ЗА РАЗНИ СЛУЧАИ

* Всеки фотограф е констатира, че при *разтваряне на фиксаж* във вода става значително поглъщане на топлина, в резултат на което разтворът става много студен. Това е, може би, добре дошло за приготвяне на сладолед, но студената фиксаж-на баня фиксира много бавно. Ето защо, ако ще използваме фиксажния разтвор за работа веднага след приготвянето му, добре е за разтварянето да вземем топла вода, в която фиксажът освен това се разтваря и много по-бързо. Обаче калиевият метабисулфит и натриевият бисулфит, които у нас най-често се използват за подкисляване на фиксажната баня, не бива по *никой начин* да се разтварят в топла вода, защото губят от силата си. Най-добре е, те да се счукват на прах, да се разтворят отделно в малко количество студена вода и да се долеят към фиксажния разтвор след окончателното му изтичане до нормална температура. Това е правилното.

* Често пъти при *снимане на портрети* вниманието на фотографа бива всецяло погълтано от сниманото лице и едва в готовата вече снимка с прискърбие се забелязва, че от главата на клиента е буйно израснало (на снимката, разбира се) някое дърво или телеграфен стълб. Не е излишно, про-че, да се отделя част от вниманието в такива случаи и върху околната обстановка, особено на фона.

БЕЗПОКОЯТ СЕ от конкуренция...

Кинематографните магнати в САЩ са явно обезпокоени от опитите, които техните английски колеги правят да завладеят германския кинопазар. Американското сп. „Документери ню лeтp“ е даже намерило за нужно да препечати статия от германския в-к „Форвертс“, в която се сигнализира за английската киноекспанзия.

„Едва ли може—се казва в статията на „Форвертс“—да се намери в Лондон кинотеатър, който да не принадлежи на Ж. Артур Ранк. Ако ли в провинцията някъде успеете да откриете някое независимо кино, можете да бъдете уверени, че кинокартината, която се прожектира, е направена в студиите на същия г-н Ранк, при което, разбира се, тя съвсем правдиво отразява политическите убеждения на монополиста, който е завладял английската киноиндустрия. Всичко това е ужасно „демократично“. Ние, впрочем, не бихме се интересували от г-н Ранк, ако той пръв не прояви интерес към нас — германските кинозрителители. Преди няколко месеца той изпрати в Германия група разузнавачи. По признания на англ. в-к „Неделна хроника“, агентите на г-н Ранк, след като проучили положението, предложили на Британската контролна комисия план за заемането на „УФА“. Завладяването на немските екрани и прожектирането върху тях на филмите на Ранк, очевидно, според мнението на ранковите агенти, ще помогне за раждане на новата демокрация“.

„Но ако запитат нас, немците — пише в заключение „Форвертс“—каково е нашето безпристрастно мнение по този въпрос, ние ще отговорим само едно: заменяването на хугенберговия монопол, който добре помним, с монопола на Ранк, никак не отговаря на принципите на новата демокрация“.

Донато неговите другари разрушават турбините, той бди за тяхната сигурност.

на
Екрана

И В ЖИВОТА *

Кинорежисьорът Марк Донски („Детство“, „Между хората“, „Моите университети“, „Дъга“, „Непокорените“, „Учителката“) между питомците на един детски дом.

Битката за тежката вода

В Париж вече се прожектира новата кинокартина „Битката за тежката вода“.

Актьори в този филм са самите участници в описваните събития. Тук са професорите Фредерик Жолио—Кюри, Коварски и Халбан и една дузина норвежки партизани. Само ролята на германския офицер се изпълнява от актьор, защото самият офицер е осъден в Нюрнберг...

В този филм няма измислици. Това не е роман, а великолепен репортаж.

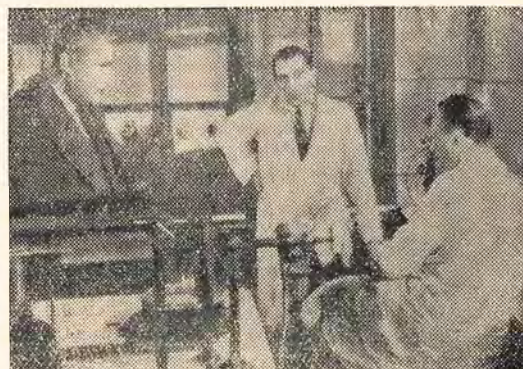
1939 година! Проф. Жолио—Кюри след многогодишни изследвания притежава най-сетне тайната на атомната енергия. Той мечтае тя да бъде използвана за щастието на човешкия род.

Но Хитлер иска война. Хитлер започва война. И понеже тежката вода му е необходима, той обръща поглед към единствената юзина в света, където тя се произвежда — юзината Ве-морк, в Норвегия. Той нахлува в Норвегия.

Норвежките партизани решават да вдигнат във въздуха юзината. След преодоляване на множество опасни трудности целта е постигната!

Партизаните се разделят. И докато на изток Червената армия бързо напредва, двама от партизаните казват сбогом на своите другари. Двама бойци, които остават сами срещу германската армия, срещу германската флота. Сами, но свързани със сърцата си с милионите борци за свободата!

(Из френското сп. „Regards“)

Професорите Ковалски, Жолио—Кюри и Халбан гредшат да продължат опитите си за получаване на тежката вода.

След сполучливото извършване на акцията партизаните се отдалечават от търсещите ги германци.

Кинорежисьорът Михаил Ром („Великият Октомври“, „Ленин през 1918 г.“ и др.) на работа по новия съветски филм „Руският въпрос“. На снимката, в ляво — Мих. Ром.

РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ЕДНА ФИЛМОВА АНКЕТА В ЧЕХОСЛОВАКИЯ

Институтът за изследване общественото мнение в Чехословакия е провел анкета между граждани от различни професии в цялата страна, при която са получени следните резултати:

1) Кинотеатрите се посещават от 90% от населението. Най-често ходят на кино чиновниците, а най-рядко — земеделците.

2) 44% от кинопосетителите предпочитат чехословашки филми, 8% предпочитат чужди филми, а за останалите 48% произходът на кинокартината не е от значение.

3) От чуждите кинокартини с най-голяма популярност се ползват съветските — 23%, следвани от американските — 21%, английските — 9% и френските — 8%.

4) На въпроса — комедия или драма предпочитат, с определеност отговорили: 30% — че предпочитат комедията и 19% — че предпочитат сериозните филми.

(Из „Бюлетин на чехосл. национал. кинематография“).

ЙОРИС ИВЕНС В ПОЛША

Холандският режисьор Йорис Ивенс, който напоследък е работил в Прага върху монтажа на българската и югославянската част от кинокартината „Четири нови демокрации“, сега е в Полша, където снима третата част на филма. Четвъртата част ще бъде посветена на чехословашката индустрия.

РАЗНИ

Филми на ООН

Киносекцията при ООН (Организацията на обединените народи) е одобрила сюжета на чехословашки режисьор К. М. Валло за първия от четиринадесетте филма, които ще бъдат пуснати от името на ООН, и които ще имат за цел да съдействуват за приятелството между народите.

Кинокартината на Валло ще показва как световната младеж подкрепя идеята за мир между народите. Във филма ще бъдат включени снимки от международния фестивал на демократичната младеж, който се състои тази година в Прага.

ООН е отпуснала за филма 25,000 долара.

Според неофициална статистика, направена от един любител на киното и тематиката, в света днес има 86,650 кинематографни зали, а 38,350,000 е приблизителният брой на посетителите, които могат да напълнят тези зали и едновременно да присъствуват на една кинематографна прожекция.

Чехословашкият режисьор Карел Ламач е построил нов тип копирна машина за цветни филми, която има значителни подобрения. Френската фирма Андре-Дебри е закупила правото за производство на тези машини, които ще се пускат на пазара под марката „Дебри-Ламач“.

Мария Денис

До нашите читатели

Мери Ян, София; Б. Д. Димитрова; С. Маринова; Мария Димитрункова, Самоков. — Мария Денис е родена на 22 ноември 1916 г. в Рим. Никога не е смятала да става артистка, а е учила и имала желание да следва архитектура. Съвсем случайно, благодарение на фотогеничното си лице бива поканена да вземе участие при снемането на късометражния филм „Небесната дъга“. Хубавите външни данни направили впечатление на италианските филмови производители, които й предлагат да участва в снемането на няколко филма. В скоро време Мария Денис става една от най-популярните италиански артистки. В повечето си филми е изпълнявала ролята на младо влюбено момиче. За нея филмовите критици казват: „Никога не е стигала звездите, но и никога не е падала в праха“. По-главните филми, в които е участвувала, са: „Няма нужда от пари“, „Документът“, „Някога в Неапол“, „Хубави и грозни, всички се женят“, „Лула от радост“, „Сбогом, младост“, „Двете сирачета“, „Да, госпожо“, „Учителката“ и др. Последният й филм е „Омая“. Адресът ѝ е: Maria Denis, Via Pieve 29, Roma-Italia.

Александър В. Петков, Хасково. — Снимка и биография на съветската киноартистка Любовь Орлова сме поместили в брой 15 на год. II „Джо и Дейзи, Чирпан.“ — Биографиите и снимки на Едвинг Фьорер и Джон Пейн ще намерите в бр. 11 на год. II. **Ляна Н. Пловдив.** — Ролята на сестрата Барбара във филма „Музика за милиони“ се изпълнява от Джун Алисон.

М. Попов, Д. Димитров, София. — Снимка и сведения за Елинор Повел сме поместили в брой 10 на год. I. Други сведения за нея скоро няма да дадем.

Иким Рафа и Кафико, София. — Списанието се занимава само с въпроси, свързани с кинематографията и фотографията, затова и сведенията, снимките и биографиите, които поместваме, са само за киноартисти и онези театрални артисти, които са участвували в някой филм. Затова желанието Ви не може да бъде изпълнено.

Лиди, Клара, Нели, Вили, Ловеч. — Биографията на Надя Ножарова сме дали в бр. 12, г. II. Със сведения за унгарски артисти не разполагаме.

Кр. Я., Варна. — По въпроса за Съюза на кинолюбителите — по-късно.

Рафаил Рафаилов — За Мики Руни вижте бр. 14, г. I. **Биографиите и Лид-и, Хасково.** — Биографията на Роберт Монтомери ще намерите в бр. 2, год II, за Хеди Ламар — бр. 3, год. II.

Катри, Добрич. — Джон Вайсмюлер не е починал. Напоследък е снем нов сериал филми „Тарзан“.

Цв. М. Цв., Свищов. — Ингрид Бергман и Шарл Боайе са участвували заедно в „Газова светлина“ и „Триумфалната арка“ по Ерих Мария Ремарк. Вижте техните биографии: Шарл Боайе — бр. 8, г. II, Ингрид Бергман — бр. 12, год. II.

Петко Г. Патарински, Варна. — За прожекторист (който прожектира филми) се изисква шестокласно образование и 15 месечно практическо обучение и изпит.

За кинооператор (който снима филми) се изисква средно образование и успешно завършен изпит в курсовете на фондация „Българско дело“.

„Горе ръцете!“

ЕДИН СТОПРОЦЕНТОВ АМЕРИКАНСКИ ФИЛМ...

(Из „Les lettres françaises“)

Редакция и администрация: ул. Искър 22—София. Тел. 2-49-04. Печат: Държ. стоп. полиграф. предприятие (бише Д. Провадлев), София — пл. Славейков 1. Пор. № 18/48 № 63/95—25,000

Предача

Снимка — Георги Захариев
Из II художествена фотопложба
на Българския фотоклуб